

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A1 TÜRKÇE DERSİ

UZUN TEZ ÇALIŞMASI

“AŞKI FARKLI YAŞAMAK”

Rehber öğretmen: Zühal Baloğlu

Öğrencinin Adı: Jülide

Öğrencinin soyadı: Tavlı

Diploma numarası: D1129109

Sözcük sayısı: 4.004

Araştırma Konusu: Orhan Pamuk’un Masumiyet Müzesi adlı yapıtı ile Cengiz Aytmatov’un Selvi Boylum Al Yazmalım adlı yapıtının odak figürlerin aşk anlayışları bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesi.

ÖZ (ABSTRACT):

Aşk, insanlığın doğuşundan bugüne kadar insanoğlunun birbiriyle etkileşimi sonucunda doğal olarak ortaya çıkan, herkes tarafından yaşanılmayı beklenen, bazen acı bazen mutluluk veren, bazen kötü bazen iyi biten bir duygudur; ancak şu bir gerçektir ki aşk, dünyada birçok insanın tiyotra,sinema ve edebiyat gibi yollarla birbirlerine ulaşmasını sağlamış ve birçok insana bu duyguyu hissettirmiştir.

A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında uzun tez olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı Orhan Pamuk'un Masumiyet Müzesi adlı yapıtı ile Cengiz Aytmatov'un Selvi Boylum Al Yazmalım adlı yapıtının aşk anlayışlarını ayrıntılı inceleyerek aşkın yazarlar tarafından nasıl farklı algılandığını ve aşkı anlatan farklı romanların okuyucunun aşkı değişik açılardan algılamasının önemli olduğunu gösterir. Çalışmada iki eser farklı açılardan ele alınarak sonunda yazarların nasıl da farklı sonuçlara gittiği gösterilmeye çalışılmış çalışmanın bölümleri de bu yönde oluşturulmuştur. Bu iki yapıt, aynı konuları, aşkı, ele almış olsa da yazarın aşk anlayışlarını farklı yansıtmalarından ötürü okuyucu iki farklı yöne yönlendirilmektedir.

Çalışmada öncelikle yapıtlarda öne çıkan kavramlar ele alınmış (aşk-nesne, aşk-emek, aşk-tutku gibi) ve o bölüm altında Masumiyet Müzesi ve ardından Selvi Boylum Al Yazmalım incelenmiştir. ve bu yapılırken yapıttan alıntılarla desteklenmiştir.

Sonuç bölümünde ise iki yapıtın ortak ve farklı noktalarından bahsederek; aşkın nasıl da kişiden kişiye değiştiği ve aşkın gerçek bir tanımının aslında yapılamayacağı sonucuna varılmıştır.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	4-5
2. Aşk-Nesne ilişkisi.....	5-9
3. Aşk-Tutku ilişkisi.....	9-10
4. Aşk-Çıkar ilişkisi.....	11-12
5. Aşk-Mutluluk ilişkisi.....	12
6. Aşk-Emek ilişkisi.....	13-14
7. Sonuç.....	15
8. Kaynakça.....	16

Giriş

Bir insanın karşı cinse karşı hissettiği duygulanımlar birçok farklı anlam ifade edebilir. Bu hisler: nefret, hoşlanma, sevgi, kıskançlık, özlem ya da en geneli ve edebiyat tarihinde de romanlara sıkça konu olan aşk olabilir. Bu duygular arasındaki farklar çok ince bir çizgiyle ayrılırken neye aşk ve/veya sevgi dediğimiz önem kazanır. Hoşlanma için iki cinsin ortak benzerlikleri olması ve kişi hakkında olumlu düşünceler beslemesi yeterli olacaktır. Sevgi; hoşlanmayı da içine alarak bağlılığı ve güveni gerektirir. Aşk ise bunların hepsinin fazlaca tutkulu ve derin yaşanmasının bir sonucu olarak doğar. Aşkta genellikle dikkati çeken dış güzellik ve cinsel çekiciliktir, çünkü fiziki özellikler karşı iki cinsin öncelikle algıladıklarıdır. Ondan sonra kişinin iç güzelliği dikkat çeker. İç güzellik de karşı cinsi etkiliyorsa bunların birleşimi aşkı doğuracaktır.

Aşk, hayatın kendisidir. Onsuz bir yaşamı kimse düşünmemiştir; ancak bu sadece “aşık olmak için” aşık olmak anlayışını akla getirmemelidir. Hakiki aşk, kendiniz olduğunuz, duygularınızın gerçekten var olduğu yerde olacaktır.

Aşık olan kişide beyin mantık önceliği yerini duygulanımlara-yani kalbe bırakmıştır. Muhakeme denilen öge bu duyguyu yaşayan kişi için arka plandadır. Tutkuyla sevmek de bunun bir sonucudur. Sevdiği için her şeyi yapabilen, ondan başkasıyla birlikte olamayacağını anlayıp özlem ve acıyla, yıllarca, şefkatle ve sabırla bekleyen kişinin hissettiğinin, derin ve gerçek bir aşk olduğu düşünülebilir.

Kendinden önce sevdiğini mesut etme isteği, onun için her türlü fedakarlığı yapabilmek, kendi acı çekerken onun mutlu olmasını istemek bunlar belki de bir aşkın sınanması için yapmak zorunda kalınacaklardır; ancak nitelikli ve uzun ilişki iki tarafın da bir şeylerden vazgeçmesi sayesinde olur. Önemli olan sadece tutku, bağlılık ya da sevmek değil, aşkı kontrol altına alıp (bu aslında kişilikle ilgilidir) duyguları incitmemektir.

Aşk; ondan ne anlıyorsak odur ya, bu nedenle kadın ve erkek arasında da aşk anlayışlarının farklı olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu duygunun erkeklerden çok kadınlar tarafından yoğun yaşandığı herkes tarafından kabul edilse de kadınların aşktan beklentileri ve yaşayış tarzları erkeklerden daha farklı ve dindir. Kadın da önce dış görünüşten etkilense de daha sonra daha baskın olarak erkeğin kişiliğine bakar. Erkekten güven ve sadakat kadının önceliklerini oluştururken, erkeğin ilişkiye verdiği emek de kadının vazgeçilmezleri arasındadır. Erkekten ise cinsellik ve tutku gibi hazlar onun aşık olması için yeterlidir, ayrıca kadına ulaşamamak onu daha da değerli kılan bir etmendir. “Kadına bu kadar çok değer verilmesinin nedeni, onu ele geçirmekte çekilen güçlüğün psikolojik etkisidir.” der Bertrand Russell; “Bir kadını elde etmekte güçlük çekmeyen erkeğin duyguları, romantik aşk biçimine

girmez.Ortaçağda görülen aşk, aşğın cinsel birleşmeyi şu ya da bu şekilde gerçekleştireceği kadınlara değil, aşğın ulaşamayacağı, ahlak ve gelenek gibi engellerle ayrı düştüğü soylu kadınlara yönelmişti.”¹

Orhan Pamuk’un Masumiyet Müzesi’ndeki odak figur Kemal’in de yıllar boyunca yaşamak zorunda kalacağı duygulanımlar bunların bir sentezidir.1975 yılından başlayarak on yıllık bir süreci ondan sonra da 2005’e kadar uzanan bu zaman diliminde türlü zorluklar,baskılar,özlemler,acılar ve aşkla dolu bir adamın ve onla uzaktan hısım olan kendinden yaşca küçük bir kadının; Füsun’un hikayesinin derinliği toplumun bekarite,evliliğe,cinselliğe ve aşka bakış açısıyla birlikte verilmiştir.Sevip de kavuşamayan bir adamın aşkı anlatılırken yazar, takıntılı ve hastalıklı bir ruhun analizini yapmakta gibidir.

“Hayatımın en mutlu anıymış,bilmiyordum. Bilseydim,bu mutluluğu koruyabilir,her şey de bambaşka gelişebilir miydi?” cümlesiyle başlanılan romandaki odak figur Kemal’in aşkı yaşayış biçimine bakıldığında türlü evrelerden geçtiği görülmüştür.Öncelikle bir tür sapkınlık,yasak bir aşkın getirdiği yenilik ve heyecan sonrasında bu duyguya kendini kaptırmaya başlayan Kemal, Füsun’u kaybetmesinin ardından ona cinsellikten de öte bir şeyler hissettiğini anlamaya başlar.Aslında kapalı bir ortamda aşkı açıkça gösterememek gizli saklı yaşamış olmanın da odak figürün aşkını çoğaltan öğeler arasında sayılabilir.Kemal’de takıntılı bir yaşayış haline dönüşür Füsun’u sevmek,onu geri istemek.Hayatını bunun için heba ederken de zaman-eşya bağlamında kaybolmuş bir aşık göze çarpar. Yaşamını Füsun’u izler gibi izleyen odak figür büyük bir dikkat ve gözlem ustasına dönüşür. Tezin geri kalan bölümünde romanı bu gözlemleri neden sonuç bağlamında inceleyeceğiz.

1) AŞK – NESNE İLİŞKİSİ

Takıntı; kişinin isteği dışında oluşan, bazen yanlış olduğunu bildiği halde tekrarladığı, mantık ve muhakemeden uzaklaşarak bazı fikirlerin kafasında saplantı haline gelmesidir. Masumiyet Müzesi’ndeki odak figürün derinden yaşadığı takıntı ise Füsun’un etrafındaki nesnelere aşırı bağlanması olmuştur. İlk defa Merhamet Apartmanı’nda Füsun’un Kemal’le birlikte olmadan önce çıkardığı küpeler, Kemal’in koleksiyonunun ilk eşyası durumuna gelmiştir. Birlikte yaşadıkları o ilk deneyimlerin unutulmaması ve o hislerin tekrar yaşanması için Kemal; çiçek desenli pamuklu mendili, annesinin kristal hokka ve yazı takımını ve erkek kemerini de müzesi için saklamaya başlamıştır. Füsun’la tanıştıkları ikinci günden başlayan ve birlikte

---

¹ A.Krich; Aşkın Anatomisi, İstanbul 2002, 8. baskı, sayfa 10

yaşadıkları her anı hatırlatan ve Füsun'un dokunduğu eşyalara olan aşırı ilgisi yapıtın en başından Kemal'in nesneye olan takıntısını gözler önüne sermektedir.

"...aslında oraya Füsun ile geçirdiğim saatleri hatırlamak için geldiğimi anladım. Füsun ile seviştiğimiz dağınık yatağa, yatağın başucundaki dolu küllüğe, çay bardaklarına bir an baktım. Annemin odaya yığıldığı eski eşyalar, kutular, durmuş saatler, kap kacak, yeri kaplayan muşamba, toz pas kokusu, odadaki gölgelerle hayalimde şimdiden birleşmiş, ruhumun bir yerinde cennetten çıkma mutlu bir köşe yapmıştı." (Pamuk, 55)

Kemal etrafındaki eşyaları Füsun'la ilişkisini hatırlamasında ve daha derinden yaşamasında bir araç olarak kullanır ve artık Füsun'un dokunduğu, sahip olduğu eşyalarına olan ilgisi ve onları bir şekilde alıp -bazen de çalarak- saklama isteği bir tür hastalıklı bir alışkanlığa dönüşür. Füsun'un yaptığı her şeyi, bir hikâye anlatırken bile elinde oynadığı deniz kabuğunu, dikkatle gözlemlemesi sonucu topladığı bu nesnelere, sonraları yapıtın sonunda yazarla konuşarak toplanan eşyaların müze haline gelmesine zemin hazırlar.

"En mutlu anı işaret ettiğimizde, onun çoktan geçmişte kaldığını, bir daha gelmeyeceğini, bu yüzden bize acı verdiğini de biliriz. Bu acıyı dayanılabilir kılan tek şey, o altın andan kalma bir eşyaya sahip olmaktır. Mutlu anlardan geriye kalan eşyalar, o anların hatıralarını, renklerini, dokunma ve görme zevklerini bize o mutluluğu yaşatan kişilerden çok daha sadakatle saklarlar." (Pamuk, 85)

Kemal, sanki gün gelecek ve bir gün Füsun'u kaybedeceğini bilir gibidir, bunun için de en başından onunla geçen güzel anlarının somut kanıtlarını saklamaya başlar; çünkü hayatın bize neler getireceğini, sunacağını kimsenin bilemeyeceğini bilir. Belki de o en güzel anlar biz o anın mutluluk verici olduğunu anladığımız anda çoktan yok olup gitmiş olacaktırlar.

Füsun'la karşılaşp bir ilişkiye başlamadan önce birlikte olduğu kadın, Sibel'le nişanlarına çok az kalmıştır ve Kemal ne Füsun'u ne de Sibel'i şu an için hayatta en çok sevdiği kişi olarak görmektedir ve bu durum Kemal'de kafa karışıklıklarına sebep olmaktadır. Nişan bu kadar yakinken Kemal'in babası erkek erkeğe onunla konuşmak istemiş ve on yıl önce başından geçen, Kemal'in tam da o anda yaşadığına benzer, bir olay anlatmıştır. Âşık olduğu kadınla birlikte olup evlenmediği için ne kadar pişman olduğunu dile getirmiştir ve bu, bir şekilde Kemal'in canını çok sıkmıştır. Babasının sevdiği kadın için aldığı inci küpeleri de Sibel'e değil, küpenin ruhuna uygun olarak Füsun'a hediye etmiştir. Nişana az bir zaman kala halledilmesi gereken tonlarca iş olmasından ötürü de aşk derdiyle endişelenmeye vakit bile bulamamıştır. İşler halloldukça ya da Sibel'le nerede oturacaklarını karar vermeye çalışırken, Nişantaşı'nda bir mobilyacıda gördükleri bir divanı nereye koyarlarsa Boğaz manzarasını en

iyi görürüz tartışmaları yaparken Kemal'in de bundan hoşlanmış olması içten içe, yavaş yavaş onu kederli bir hale sokmuş ve aşırı sessizleştirmiştir.

Sibel'le nişan günleri yaklaştıkça Füsün'la olan ilişkisi de Kemal için farklı bir boyut kazanmaya başlar. Aralarındaki uzun sessizlikler, nişana kadar devam eder. Nişanda Kemal Füsün'a karşı hislerini daha derinden duyumsar ve ona her şeyi düzeltereğini söyler; ancak Füsün bir sonraki gün Merhamet Apartmanı'nda onunla buluşmaya gelmez ve Kemal için artık başka bir dönem başlar. Odak figür yine nesnelere sığınır. Füsün'un gelmeyeceğini anladığı zamanı ise saat, kibrit çöpleri ve desteleriyle anlatmıştır.

“Her zamanki buluşma saatimize doğru akan dakikalarda, içimde “bugün, evet, şimdi geliyor” duygusu bir bahar çiçeği gibi kendiliğinden açiverirdi. O anlarda, vaktin daha çabuk geçmesini bir an önce güzelime kavuşabilmek için isterdim. Ama o beş dakika hiç geçmezdi.”

Yapıtın devamında Kemal'in yaşadığı aşk acısıyla birlikte Füsün'un eşyalarına olan ilgisinin saplantıya dönüşmesi yansıtılır, odak figür için eşyaların tesellisi yadsınamayacak derecededir. Füsün'un yokluğuna alıştığını sandığında bile aslında tek yaptığı, Füsün'un bastırıp söndürdüğü bir sigarayı fark ederek ya da annesinin dolabının birinde bulduğu eski bir el aynasını mikrofon gibi yapıp şarkıcı taklidi yapmasını ve çocukça eğlendiklerini anımsayarak, eşyaların verdiği mutlulukla oylanmak olmuştur. Füsün'un kokusunun sindiği bir şeyleri bulup, onlarla ilgili hatıraları anımsayarak acısını hafifletip hem koleksiyonunu geliştirmiş hem de bu eşyalara bağımlı olduğunu artık kendi de anlamıştır. Füsün'un odasında bulduğu bir duvar kâğıdından, on sekiz yıl boyunca ellediğini düşündüğü bir kapı kulpundan çıkardığı anlamlar, birikmiş anılar onun için az da olsa teselli olmuştur.

Füsün'un ardına bile bakmadan çekip gitmesinin ardından, Kemal acısının gün geçtikçe azaldığını sanır ve mutlu aşk kokularıyla çevrelenmiş eşyalardan kurtulması gerektiğini düşünür; ama sonra sadece bu eşyalarla teselli olduğunu ve bir şekilde ona bunların mutluluk verdiğini kabullenir. Onu unutmak yerine acısını daha da arttırarak bir dakika bile onu düşünmediği bir an olmaz ve artık yapılacak tek şey Füsün'ların evine giderek olan bitenleri öğrenmek olacaktır. Evin o atmosferi Kemal'i derinden etkilemiş hatta aşk acısına bir merhem gibi gelmiştir; ancak annesinin “Kızımı unutun, o da sizi unutacak” çağrısı Kemal'de bazı şeylerin oluşmasını sağlamıştır.

Eski hayatını sürdürebilmek için Füsün'u unutma planları yapma kararı almıştır ve Merhamet Apartmanı'na gitmeyi, Füsün'u beklemeyi, özlemeyi, eşyalarla teselli bulmayı kendisine yasaklamıştır; ancak Kemal'in bunu başarması –özellikle bir kadına bu kadar âşık olan biri için- oldukça zor olmuş, başaramamıştır. Bunların hepsinin yanında Kemal artık geçtiği her

yerde, davetlerde, vapurda herkesi Füsün sanmaya başlamıştır ki bu aşkın artık eşyaya olan takıntısından da öte bir psikolojik bozukluk evresine geldiğini gösterebilir. İstanbul artık Kemal için Füsün’u hatırlatan işaretler âlemi olmuştur ve hayat Kemal’den öylesine uzaklaşmıştır ki her şey ona lüzumsuz ve kaba gelmektedir.

Füsün’a yazdığı mektuptaki yakarmaları, geri dönerse Sibel’den ayrılacağını vaat etmesi; ama bu vaatten sonra bile yine Sibel’e sığınması, bunların hepsi hem Füsün’a olan aşkının şiddetini hem de Sibel’le olan karmaşık ilişkisini, onunla ileride kuracağı mutlu aile hayatıyla ilgili hayallerini yansıtır. Odak figürün kurduğu hayaller aşkını canlı tutmasını, umutsuzluğa kapılmamasını, yaşamaya devam etmesini sağlamıştır. Sonraları Füsün’un arkadaşı olan Ceyda’ya gitmiş, rüşvet teklif etmiş, yalvarmış ve onun ancak İstanbul’da olduğunu öğrenebilmiştir. Kemal hikâyesinin bu aşamasında İstanbul sokaklarını gelişigüzel gezerek Füsün’u aramakla geçirecek kadar çılgın bir süreçtedir.

339 günlük bir bekleyişin ardından Füsün’dan gelen bir mektup, Kemal’i Çukurcuma’daki evlerinde akşam yemeğine beklemeleri Kemal’e derin bir huzur vermiş, çektiği tüm acıları unutmamasını sağlamıştır ve Füsün’la karşılaştıkları ilk andan az sonra ona evlenme teklif etmek istemiştir.

Kemal ve Füsün tekrar karşılaştıklarında Füsün evlenmiştir ve Kemal’in tek tesellisi onun karşısında oturabilmek olmuştur. Bununla yetinebilmeyi öğrenmesi gerektiğini anlayan Kemal, Füsün’un her hareketini izlerken, içinden hayaletinin çıkararak onu öptüğünü hayal ederek mutlu olmaya çalışmıştır. Sonraları ise onu günde bir iki defa görmek acısını ve kendisini daha farklı kılmıştır.

“Keskinlerin evine hayatımın geri kalanında bana yetecek mutluluğu almaya gittiğimi daha baştan anlamıştım ve evlerinden Füsün’un dokunduğu irili ufaklı küçük eşyaları, bu anlara saklamak için alıp götürüyordum.” (Pamuk,318)

Kemal kırılan kalbini daha iyi anlatmak içinse müzede porselenden kırık bir kalp sergilemeye karar vermiştir. Onun bu eşyaları saplantılı biçimde toplaması, sekiz yılda Füsün’lara gidip gelirken 4213 izmarit saklayıp biriktirmesinin Füsün’la ilgisi olduğu kadar kendisiyle de ilgisi olduğu düşünülebilir. Kemal, bu eşyalarla; yaşadığı ilişkiyi, âşık olduğu kadını hatırlasa da biraz da içinde kendini topluma karşı ifade etmek, aşkının gerçek olduğunu, her ne kadar toplum tarafından benimsenmeyecek olaylar yaşamış olsa da aslında yıllarca onu bekleyerek güvenilir biri olduğunu, geçici bir şeyler yaşamadığını herkese göstermek ister gibidir. Masumiyet Müzesi fikriyle sunmak istediği biraz da budur.

“Bazıları yaşadıkları yeri eşyalarla doldurur, hayatlarının sonuna doğru da bu evlerini müzeye dönüştürler. Ben ise, müzeye dönüştürülmüş bir evi yatağım,

odam ve varlığımla şimdi tekrar eve dönüştürmeye çalışıyordum. İnsanın geceleri, derin, duygusal ilişkilerle ve hatıralarla bağlı olduğu eşyalarla aynı mekânda uyumasından güzel ne olabilir!” (Pamuk, 563)

Cengiz Aytmatov’un yapıtında ise herhangi bir nesneye karşı karakterlerinin saplantısının bulunmayışını dikkat çeker; çünkü yazarın anlattığı olaylar bütünü daha çok karakterlerin kendileri ve birbirleriyle ilgilidir. Nesnelere yansımayan bir ilişkidir onların yaşadıkları. Birbirlerine aşık olmuş, nefret etmiş, ihanete uğramış, kaçmış, emek harcamış; ancak yaşanan bu duyguların ardından karakterler nesneye bağlanmamışlardır.

2) AŞK- TUTKU İLİŞKİSİ

Masumiyet Müzesi’ndeki iki odak figür Kemal ve Füsun’un ilişkiye başlamaları ikisinin de birbirlerine derin bir tutku hissetmeleriyle başlamıştır. Şanzelize Butik’te Füsun’u ilk gördüğü zaman ondan etkilenen Kemal’in dikkatini çeken, Füsun’un istediği çantayı vermek için uzandığında fark ettiği Füsun’un uzun bacaklarıdır. Romanın geri kalanında Kemal’in Füsun’la arasındaki tensel güç ilişkilerinin büyük bir kısmını oluşturur. Kemal’in “Hayatımın en mutlu anı” diye tanımladığı an da Füsun’la birlikte olduğu, seviştiği ilk ana karşılık gelir. Toplumda kızlar için evlenmeden önce cinselliği yaşamak büyük bir ahlaksızlık olarak görülürken, kızlar ancak karşı tarafın ciddi olduğuna inandığı zaman bunu yaşamışlardır, bazen bunu yapmak istese de toplumun dayatmaları engellemiştir.

Kemal’in Sibel’le ilişkisinde cinselliğin var olduğu görülse de Füsun’la ilişkiye başladığı andan itibaren Füsun’la aralarında aşırı bir tutkunun varlığı hissedilmektedir. Sibel’le on bir ay önce birlikte olmalarına rağmen, toplumdaki kızların evlenmeden önce böyle bir işe girişmemesi, erkeğe güvenmemesi dolayısıyla daha pasif olmaları ama Füsun’un bunların tam tersi yönde hareket etmesi Kemal’in Sibel’den çok Füsun’la bunları yaşayarak ona bağlanmasını sağlamıştır.

“Benim ona baktığım gibi, şimdi Füsun’un da benim gövdeme bakabilmesi, vücudumun irileşip iyice belirginleşmiş olan edepsiz kısmına gözlerini yakından dikip telaşa kapılmadan, fazla garipsemeden ve hatta istek kadar belli belirsiz bir şefkat de duyarak sükunetle seyretmesi, daha önce başka erkekleri de başka yataklarda, divanlarda, araba koltuklarında çıplak gördüğü kanısını bende kıskançlıkla uyandırdı.” (Pamuk, 37)

İlk günden itibaren Kemal’in kendini Füsun’a bu kadar kaptırmasının nedeninin, hissettiği ilk fiziksel etkileşim ve Füsun’un Kemal’i çok tanımamasına rağmen onu seçip, kendini ona kararlılıkla vermesinden etkilenmesi olduğu düşünülebilir. Kemal ve Füsun’un ilişkileri

sadece birbirlerini sınamakla ilgili değil ya da karşılıklı duydukları çekimi ifade etmek için yaptıkları kışkırtıcı bir hareket değil, kendileri için yaptıkları ve kendilerini keşfettikleri bir olay olarak yaşamışlardır.

Kemal'in derinden yaşadığı ve bedeninin her uzvunda hissettiği tutku, Füsun'u hiç durmadan düşünmesi sadece coşkulu sevişmelerinin verdiği zevkin dışına çıkmaya başlamış ve aşkın ilk kıvılcımları Kemal'in aklına düşmüştür.

"...beni ona bağlayan şey neydi? Ya da niye onunla bu kadar içten bir şekilde sevişebiliyordum? Aşkı doğuran şey, sevişme zevkimiz ve sürekli tekrarlanan bu istek miydi, yoksa bu isteği karşılıklı doğuran ve besleyen başka şeyler mi?"
(Pamuk, 65)

Kemal için aşk daha fiziksel, daha tutkulu bir haldedir, Füsun'la birlikteyken. Kemal, birinin başka fırsatları olmasına rağmen sürekli aynı kişiyle sevişmek istemesini, bu mutluluğu aşk olarak kabul etmektedir, şu an için Füsun'la ilişkisinden aldığı da budur. Füsun'un bu ilişkiden beklediği ise gerçek bir aşktır. Onun için aşk, uğruna bütün bir hayatın verilebileceği ve hayatta bir kere yaşanacak bir şey olduğunu düşündüğünden Kemal'den biraz farklı olarak tutkuyu aşkla özdeşirmesi daha kolay olmuştur; ancak Kemal'in bunu anlaması için biraz daha sorgulaması gerekmektedir.

Selvi Boylum Al Yazmalım'daki tutku Kadiça'nın İlyas'a olan duygularında ortaya çıkar. Kadiça işyerinde bulunan herkesle belli bir seviyede çalışırken, kimse ona fazla yaklaşmazken, diğerleriyle gişeden konuşurken, bunları yapan İlyas olunca daha nazik olur, haksız olduğu zamanlarda bile aşağıdan alırdı. İlyas bürosuna direk girebilir, onunla sinemaya gidebilir ve onu evine kadar bırakabilirdi. Kadiça'nın ayrı bir davranışı vardı İlyas'a karşı; ancak İlyas'ın Aysel'le tesadüfî bir şekilde tanışmaları ve İlyas'ın Aysel için samimi duygular beslemesi, Kadiça'dan uzaklaşmasına neden olmuştur. Bir gün İlyas'ın kötü bir ruh hali içinde olduğu ve içkili olduğu bir zaman Kadiça yanındadır ve ikisi de birbirlerine bir şekilde bağlı olduklarını hissetmektedir. Kadiça İlyas'a sokulmaya çalışır ancak ilk başta bunu reddeden İlyas sonra kendisi üç adım sonra tekrar Kadiça'nın kapısının önünde bulur ve tutkulu bir aşk yaşanır. *"Ben sensiz olamam. Sen benimsin. Yalnız sev beni, İlyas. Seni vermeyeceğim, başkasına vermeyeceğim."* (Aytmatov,61)

İlyas yaşadığı bu tutkudan vazgeçmeyi göze alamayarak çocuğunu ve çok severek evlendiği karısını bırakır; ancak acı gerçek daima ordadır. Kadiça ve İlyas hiçbir zaman birlikte olamazlardı, özellikle İlyas'ın Aysel'e olan gerçek duygularını anlamasının ardından. Bu nedenle, Kadiça'da bunu görerek, onun gitmesine, Aysel'ine ve oğluna geri dönmesine sesini çıkarmaz.

3) AŞK- ÇIKAR İLİŞKİSİ

Toplumun insana dayattıkları yapıtta evlilik üzerine odaklanmıştır. İyi aile kızı olmak, eğitiminin iyi olması, oturmayı kalkmayı bilen, görgülü, adaplı biri olmak her erkek annesinin oğluna doğru bir eş bulurken gelin adayında aradığı nitelikler olmuştur. Bunun yanında, evlenmeden cinsellik yaşamak gibi toplumun kabul etmediği şeyleri yapmak o zamanların Türkiye'sinde pek de hoş karşılanmayan bir şeydir ve kızlar hep dikkatli olmak zorundadır. Sibel'le Kemal'in ilişkisi ise bunları aşmış gibi görünmektedir. Kemal güvenilir biri olduğundan ve onunla evleneceği kesin olduğundan Sibel modern ve cesur kadınların yapabildiğini yapmış ve Kemal'le birlikte olmuştur; ancak Kemal'in Sibel'le olan ilişkisini bir tür çıkar ilişkisi olarak görmek de mümkündür. Ailenin Sibel'i Kemal'e uygun bir eş olarak görmesi ve tabii ki Sibel'in ailesinin de aynı duygu ve düşünce içinde olması bunu bir aşk hikâyesinden çok, iki düzgün insanın hayatını birleştirerek iyi hayatlar sürmesi olarak algılayabiliriz ve bunun aslında iki taraflı bir çıkar ilişkisi olduğunu savunabiliriz.

“Sorbonne’da okumuş – o zamanlar İstanbul burjuvaları Paris’te birşeyler okuyan bütün kızlara ‘Sorbonne’da okudu,’ derlerdi- Sibel gibi bir gelini olacağı için babam da mutluymuş.” (Pamuk, 13)

Bir başka çıkar ilişkisine dayalı evlilik ise Füsun'un Kemal'i unutmak adına Feridun adında bir gençle hayatını birleştirmesidir diyebiliriz. Film yapmakla ilgilenen Feridun, Kemal'in yardımıyla Füsun'u bir filmde oynatmaya karar verir ve Füsun oyuncu olmayı her şeyden çok istemektedir. Kemal ise bunu anladığından sırf onun yanında olmak için ona bu filmi yapıp onu oynatacağını söyler. Füsun da bu durumda oyuncu olma isteğini gerçekleştirmesini sağlayacağı için bu iki erkeği de kullanır. Yapıtın sonunda hayalini gerçekleştiremeyen Füsun yapıtın sonunda ölüme giderken de Kemal'i onun hayaliyle dalga geçişi, onu oyuncu yapmayı nedeniyle suçlar. Bu yaşananlar yapıtta çıkarın aşkın önüne geçtiği durumlar olarak görülürken, Füsun'un ölümünde de bu olayın etkileri oldukça fazladır.

“Senin yüzünden hayatımı yaşayamadım Kemal,” dedi. “Gerçekten artist olmak istiyordum ben.”... Feridun ile sen benim filmlerde oynamama bile bile mani oldunuz... Ama siz, meşhur olur, sizi bırakır giderim diye kıskançlıkla hep evde tuttunuz beni.” (Pamuk, 537)

Selvi Boylum Al Yazmalım'da Masumiyet Müzesi'ndeki gibi bir çıkar ilişkisi göze çarpmasa da derinine indiğimizde Aysel'in İlyas'ın onu terk etmesinin ardından tanıştığı yol ustasıyla onlara barınacak bir yer temin etmesi nedeniyle, oğluna daha iyi bir ortam sunmak

için –madem kabul ediyor yol ustası- onla kalmayı seçmiştir. Bu seçiminde aşktan çok güven, güvenin verdiği rahatlık belirleyici olmuştur.

“Eğer isterseniz iş burada da bulunur. Küçük bir oda da var boş. Acele etmeyin. Her vakit gidebilirsiniz. Düşünün biraz. Baştan kabul etmedi. Sonunda ikna oldu.” (Aytmatov, 104)

4) AŞK- MUTLULUK İLİŞKİSİ

Mutluluk; bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan doğan kıvanç durumu olarak genel bir tanıma ulaşılabilir de; aşk gibi bu kavramda çoğu toplum, birey tarafından farklı anlamlar ifade etmiştir. Orhan Pamuk’un Masumiyet Müzesi’nde ise odak figür Kemal mutluluğu kendince yaşamış ve hayattaki en önemli şeyin mutlu olmak olduğunu anlamış bir karakter olarak karşımıza çıkar. Füsün’la olan ilişkisinde her zaman ne kadar mutlu olduğunu, bunu daha sonraları şiddetle fark ettiğini yapıt boyunca dile getirmektedir. Yapıtın kapanışı da bu yönde olmuştur. “Herkes bilsin, çok mutlu bir hayat yaşadım.” (Pamuk, 586) Onu ilk bulduğunda “hayatımın en güzel anı” dediği birlikteliği yaşamış, onu kaybettiğinde birlikte oldukları zamanın ona nasıl mutluluk verdiğini keşfetmiş, onsuz mutlu olamayacağını, hayatına devam edemeyeceğini anlamıştır. Sevdiği kadını tekrar bulup, ona kavuştuğunda ise karşısında oturmanın bile ona nasıl bir huzur verdiğini keşfetmiş ve mutluluğun aslında nasıl da basit bir reçetesi olduğunu anlamıştır. *“Mutluluk, insanın sevdiği kişiye yakın olmasıdır yalnızca. (Ona hemen sahip olmanız gerekmez)” (Pamuk, 283)*

Selvi Boylum Al Yazmalım’da İlyas ve Aysel’in tanıştıkları zamanları ve evliliklerinin ilk zamanları onlar için çok mutlu geçmiştir. Birbirleriyle şans eseri tanışan bu iki kişi, birbirlerine bağlanmış ve günlerini bir diğeri olmadan yaşamak istememiştir. İlyas, Aysel’in kamyonun yanına gelip kamyonun izlerini tanıdığını belli etmesiyle bile mutlu olmuş ve bunlar “seviyorum” sözünden daha fazla şeyler ifade etmiştir. Gezmeyi kabul etmesi bile İlyas’ı yüreğindeki bütün düşüncelerden üzüntülerden kurtarmış, yalnız ikisinin mutluluğuyla doldurmuştur içini. Nereye gittikleri, niçin gittikleri hiç önemli değildi. Yan yana oturmanın mutluluğu onlara yetiyordu. İlyas birine kol kanat germenin mutluluğu yaşamıştır ve bu mutlulukları onları evliliğe götürmüştür. Samet’in doğmasıyla bu mutluluk doruğa ulaşmıştır; ancak hayat hiç beklenmedik anlarda bu mutluluğu almayı bilmiştir.

“Oğlumuzun adını Samet koyduk. Ona bu ismi ben verdim. Bütün konuşmalar onun çevresinde dönüyordu... Mutluyduk, güzel günler yaşıyorduk, ama ne var ki beklemediğimiz bir anda felaket kapımızı çaldı.” (Aytmatov, 37)

5) AŞK- EMEK İLİŞKİSİ

Aşk; çok derin ve tutkulu sevmeyi gerektirse de bazen bir ilişki için mücadele vermeyi ve emek sarf etmeyi de göze almak gerekir. Aşkın önceleri fiziksel bir çekim olduğunu, tutkunun ve cinselliğin ön planda olduğu eserde hissedilse de Kemal'in Füsün'u kaybettiği ilk zamanlar Füsün'un arkadaşından, annesinden onun nerede olduğunu öğrenmeye çalışarak bir çeşit emek sarf etmiştir diyebiliriz. En azından artık sadece gizli, saklı bir aşk macerasından daha öte bir şeyler yaşamak istediği ortadadır.

Kemal Füsün'u tekrar bulduğunda aşkını sadece birlikte olmak için istemediğini göstermek amacıyla emek vermesi gerektiğini anlamıştır ve vermeye de çalışmıştır. Onu geri kazanmak, kaybolan yılların acısını çıkarmak için her gün evlerine giderek, onu ne kadar sevdiğini göstermeye çalışmıştır.

“Benim sıram gelip de avuçlarımı sabırsızlıkla açıp Füsün'un kolonya dökmelerini beklerken, bir an göz göze gelirdik. O zaman ilk bakışta birbirlerine âşık olan bir çift gibi derin derin bakardık birbirimize. Elime dökülen kolonyayı koklarken avuçlarıma hiç bakmaz, gözlerimi Füsün'un gözlerinin içinden hiç uzaklaştırmazdım.” (Pamuk, 436)

Romanın geneline baktığımız zaman “sevgi” sözcüğünün ne kadar da az söylendiği dikkat çeker. Hep “aşk” kelimesinin kullanıldığı eserde, emek üstüne konuşmamız da biraz daha zorlaşabilir; çünkü emek, sevgi olmadığı sürece bulunması ve yapılması zor bir şeydir.

Cengiz Aytmatov'un “Selvi Boylum Al Yazmalım” adlı romanında emeğin ilişkiler üzerindeki etkisi öne çıkar. Cengiz Aytmatov'un Selvi Boylum Al Yazmalım'ı genç bir kadınla iki adamın aşk anlayışları üzerine kurulmuştur. Hikayede silik bir karakter olarak yer alan Aysel, İlyas'a âşık olur. Ona güvenir ve onunla evlenir. Mutlu bir evlilikleri olur bir süre birbirlerini deliler gibi severler, Aysel Samet adında bir çocuk dünyaya getirir; fakat İlyas Kadiçka adında bir kadınla eşini aldatır. Bir anlık heves, tutku onu karısından uzaklaştırmaya yeter. Evden uzaklaşır, karısından soğur.

“Öyle geliyordu ki bana, beni anlayan ve seven tek kişi Kadiçka'ydı. Kendi evimden daha çabuk çıkmaya bakıyordum. Aysel, benim kıymetli Aysel'im! Beni evden temiz yüreği ve sağlam inancıyla yolcu ettiğini, ona layık olmadığını biliyor, bana yaptığı insanlık önünde eziliyordum.” (Aytmatov, 68)

İlyas'ın yaptıklarını öğrenen Aysel çekip gider ve yolda Baytemir adında biriyle tanışır. Adam onlara yiyecek, kalacak yer ve en önemlisi sevgisini verir. Yalnız yaşayan bir insan olduğundan onları yanına almakta hiç çekinmemiştir; ancak hayatı iyi yönde değişmiştir Baytemir'in. Samet ve Aysel'le yüreğindeki insanlık duyguları tekrar canlanmış, uzun süren

yalnızlık acıları son bulmaya başlamıştır. Bir anda onlara bağlanmış, üstlerine titrer duruma gelmiştir. Aysel'in bir hikayesi olduğunu bilmesine rağmen hiç sormamış, bu konuyu deşmemiş, ona saygı ve sevgi beslemiştir.

“Neden gizleyeyim bunu, kendimden de gizlemeye çalıştım olmadı. Sevdim onu. Bütün yüreğimle, ömrüm boyu bağlandım ona. Yalnızlığım, kaybedilen tüm mutluluğum bu aşkta toplandı.” (Aytmatov, 107)

Baytemir'in Aysel'e olan sevgisi Samet'i de benimsemesini sağlar. Romanda her zaman anlayışlı olan, anne-çocuğu rahat ettirmek, mutlu olmasını sağlamak için her şeyi yapan kişi Baytemir olmuştur. Onları öz karısı ve çocuğu gibi sevmiş, saymış ve sahiplenmiştir. Eserde de özellikle üzerinde durulmak istenilen durum budur. Bunlara rağmen gözü hep yolda, İlyas'ta olan Aysel sonunda sevginin iyilik, dostluk, saygı ve en önemlisi emek olduğunun farkına varır.

“Samet, çocukların peşi sıra koştu, sonra döndü, ‘Ata,’ diye bağırdı, yere düştü. Aysel'le ikimiz de birden koştuk ona doğru. Ben, çocuğu yerden kaldırdıktan sonra, Aysel ilk defa olarak bana:

-Sevgilim, benim, dedi.

Karı koca işte bu şekilde olduk.” (Aytmatov, 110)

İlyas, Aysel'lerin evine geldiği zaman bile Baytemir kendini tutmuş, onları inciten bir söz söylemekten sakınmış, hala birbirlerine karşı bir şeyler hissediyorlarsa bunu yaşamalarına saygı göstermiş ve Aysel'in kararını beklemiştir. Aysel ise artık şunu anlamıştır: İlyas'ı beklerken bir yaşam akıp gitmektir; ancak karşısında kendini ve çocuğunu her şeyden daha çok seven, sahiplenen daha aşık bir adam vardır; bu yüzden de Aysel seçimini Baytemir'den yana kullanmıştır.

SONUÇ

Masumiyet Müzesi ve Selvi Boylum Al Yazmalım farklı dönemlerde ortaya çıkan yapıtlar olsalar da aşk gerçekliği üzerine kurulmaları yönünden birleşen iki yapıttır. Orhan Pamuk Masumiyet Müzesi'ni oluşturduğu karakterler, aşkı olaylar ve mekanlarla iç içe geçirerek sadece tek bir taraftan değil, birçok olgusuyla birlikte kaleme almıştır. Yapıtta aşkı tutkuyla özdeştirebilir, mutlulukla özdeştirebilir ya da özlem ve acıyla anımsayabiliyoruz. Aşkı çoğu yazarın aksine bir erkeğin gözünden vermiş olması romanı daha etkileyici bir hale soktuğu da söylenebilir. Anlatımdaki derinlik yazarın kullandığı kelime seçiciliğinden kaynaklanırken, yazar sadece aşkı anlatmakla kalmamış uzam betimlemeleriyle dönemin toplumsal yapısına, küreselleşmeye ve İstanbul'una da küçük dokundurmalar yapmaktan geri kalmamıştır.

Cengiz Aytmatov Selvi Boylum Al Yazmalım'mda ise aşka fiziksel bir çekimden öte bir bakışla yaklaşmış, kişinin duygularının derinliğine inmeyi seçmiş, aşka başka anlamlar yüklemiş, aşkın sadece bir çekimden öte sevgi, emek ve arkadaşlık olduğu mesajını vermiştir. Anlatımında tek bir kişinin ağzından yazmak yerine iki kişinin, iki hayatın kesişmesinin öyküsünü anlatmıştır. Bunları anlatırken de karakterlerinin tipik özelliklerini ve psikolojilerini vermeye çalışmıştır.

İki yapıt konu yönünden benzerlik göstermeleri dışında şu noktada bizi ortak bir paydaya götürebilir; yapıtların düşündürdükleri ve anımsattıkları... Aşk sadece tek bir romanla ya da bir yaşayışla çözülebilecek kadar kolay bir duygu değildir ve aşkın bizde uyandırdığı hisler herkes için farklılık gösterebilir; bu nedenle aşkın gerçek bir tanımının aslında yapılamayacağı sonucuna ulaşabiliriz.

KAYNAKÇA

Pamuk, Orhan: “**Masumiyet Müzesi**”, İletişim Yayınları, İstanbul 2008, 2. baskı,

Aytmatov, Cengiz: “**Selvi Boylum Al Yazmalım**”, Elips Kitap, Ankara, Eylül 2008, 5. baskı,

Krich, A: “**Aşkın Anatomisi**”, İstanbul 2002, 8. baskı,